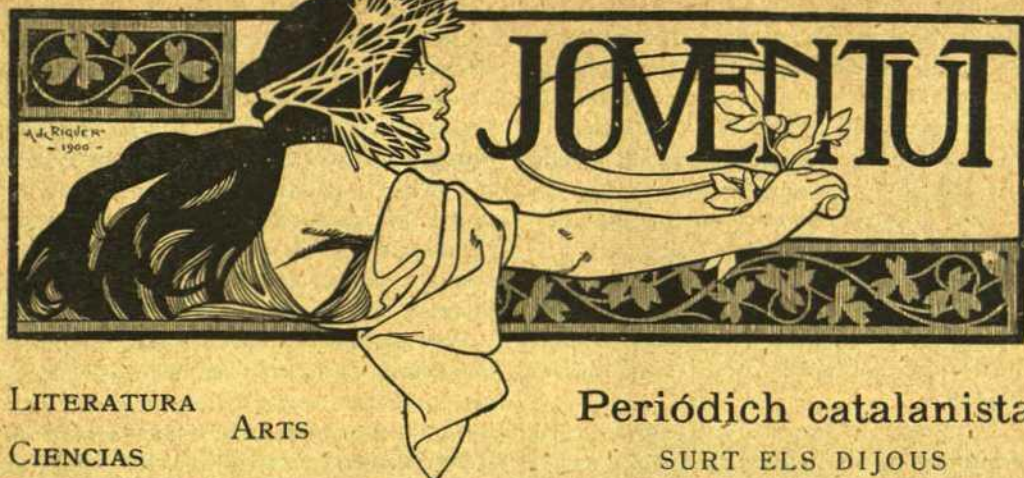

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

En Art com en Catalanisme, per Oriol Martí.—Sant Laim navegant, per Gabriele d'Annunzio (continuació), traducció de S. Vilaregut.—Crepuscular, per F. Costa Coll.—Elsa, per Joseph Lleonart.—La Roca Tarpeya, per F. Pujulà y Vallès.—Bibliografia, per G. Zanné y Xavier Viura.—Realisme, per Alfons Sans y Rossell.—La Vida a ciutat, per Jeph Rooh.—Teatres, per Emili Tintorer.—L'amor del «groom», per Jaume Sabartés Gual.—Novas.

FOLLETÍ:

L'EMIGRANT, per Adrià Gual. Plech 2.

L'INSPECTOR AXEL BORG, per August Strindberg. Plech 2.

EN ART COM EN CATALANISME

Senyor don Bonaventura Bassegoda:

No li causi extranyesa que'm dirigeixi a vostè pera manifestarli la meua disconformitat ab la majoria dels conceptes qu'he llegit en el seu article *Parlèm d'art*, qu'en paga d'un deute de bona amistat ha vingut a honorar las planas de JOVENTUT.

No voldria que suposés en mi cap intenció de molestarlo. Desgraciadament no soch artista: soch tan sols un fèrvent adorador del art; y si avuy agafo la ploma, es porque'l seu escrit me donà motiu pera exposar algunas ideas (qu'en aquest mateix lloch me proposo explicar un altre dia) qu'han fet nàixer en mí

las manifestacions, cada dia més freqüents, d'un esperit mesqui y anti-progressiu, sobre tot en materias artisticas. Las tals manifestacions solen produhir entre nosaltres una confusió tal, que qui'ns observés fredament deuria formarsen un concepte ben trist, donchs fundadament podria creure que tota nostra creixensa material ha sigut en perjudici del desenrollo de nostras facultats intellectuals.

Diu vostè qu'es una gran desgracia pera una població «tenir finestras ab vistas a las nacions civilisadas». Estich convensut de que vostè mateix, al veure en lletres de motllo sas propias paraulas: s'empenedirà d'haverlas escrites, porque ó ellás no respongueren a sos pensaments, ó la idea qu'entranyan fou concebuda en un moment de distracció ó d'exaltament.

Que aixó ho digués un petit industrial d'aquells que temen la competencia dels més avensats porque'ls hi esguerran el negoci, ó un burgès que no vol que li trenquin el cap ab cosas que no li omplan la butxaca ni's refereixen al seu ventrell y en cambi li pertorban la digestió, ningú hi tindria res que dir, y tot lo més mereixeria un somris de compassió; però lo que no's pot admetre es qu'aixís ho digui, y menos qu'ho pensi, una persona ilustrada y conreuhadora d'un art

que, malgrat ésser, per exigències brutals de la pràctica, dels qu'están a riscos de confondre's més sovint ab un ofici, no per això pert sa naturalesa; no's pot admetre, dich, que fassi tal afirmació una persona qu'exerceix sa autoritat en crítiques y estudis científics.

Ja sab bé lo que suposa això de malehir el tracte ab las nacions civilisadas?

Això es considerar superior la tranquil·litat del salvatge (entregat a la satisfacció dels seus instints) a la vida més elevada dels pobles cultes que, en mitj de sas agitacions febrils, proporciona goigs més purs y més nobles, que sols poden capir las naturalesas refinadas.

Vosté diu que aquí viuríam felissos ab las esquifidas manifestacions d'art més ó menys casulá, si no fos per la mala obra d'aquells que, haventse sadollat de la llum pura del art veritable, han vingut a feros obrir els ulls, omplintnos de neguit al convencens de que fins ara sols vivíam d'ilusions, y cita l'exemple de las familias menestralas que perden la tranquil·litat doméstica per son afany «d'igualarse als senyors del primer pis».

Encara que, generalment, tota imatge peca de defectuosa, y que confondre'l benestar material ab el fruïment estètic seria més propi de burgès que d'artista, permetim li fassi notar que'l criteri mesquí, l'esperit estret, l'instint d'imitació, totas las passions inferiors, ahont bategan més fortament es en els pobles petits, en els reduïts circuls. En ells, l'orgull excessiu, la manca d'un veritable concepte de la dignitat, fomenta un esperit servil d'imitació, y pera satisfer las exigències d'un amor propi exagerat, s'aspira a igualar als superiors, però sense cuydarse de desenrotllar degudament las facultats y activitats propies. No veuen els que tal fan, y que, cegos de vanitat, se creuen alts perque s'han enfilat en un escambell ridícul, que aquest lo que fa es posar més de relleu sa petitesse.

Aquest es el procedir dels qu'han pujat de res. No cuydan, pera ells ni'ls seus fills, de posar sa cultura al nivell que per sa posició'ls hi escáu, sinó que creuen, ignocents, que ningú ha de coneixe que son falsas las pedras ab que s'adornan, y ells mateixos acaban, a fors de temps, per pensarse que son bonas.

Si vosté creu, senyor Bassegoda, que podríam darnos per satisfets ab una botiga plena de telas pintadas, enquadradas en motllos daurats, a la que anomenariam Exposició, ó ab un magatzem més gran, ab parets més amplas, tapadas ab telas més grossas, dihentne Museu, allavors haurá de confessar que lo millor es no preocuparse del art, sobre tot en un país amant de la tranquil·litat, perque las manifestacions artísticas no admeten ésser mesuradas com una pessa de tela ó un munt de blat.

Peró això no ho pot creure desde'l moment que manifesta un gran sentiment perque variars coleccions verament artísticas de nostra terra han hagut de passar a mans forasteras; y si reflexiona una mica y ab tota serenitat, veurá qu'això es degut a la falta de cultura d'un poble que, tenint finestras obertes als països civilisats, ó las ha tancadas, ó s'hi ha girat d'esquena. Vegi, donchs, si poden ésser tan perjudicials com suposa'ls tractes ab aqueixas nacions qu'han fet lo que aquí no hem sabut fer.

Diu també qu'en qüestions d'art, vosté no està d'acort ab si mateix com a catalanista, perque no pot admetre'l criteri del *tot ó res*.

Ab un xich que reflexioni veurá quanta raó tenia jo al dirli qu'estava preocupat, puig ha incorregut en el mateix pecat d'ignorancia ó de lleugeresa dels que consideran anti-vital y poch pràctic el Catalanisme, perque no saben comprendre que la intranzigencia que manté es la salvaguardia de la seva puresa. «No volém res que no sigui veritat, no volém triomfs aparatosos y buyts, no volém victorias ficticias.» Això hem dit els catalanistas, y ja'ls cegos van obrint els ulls y entenen la raó'ls sorts d'inteligencia. Donchs això dihem també'ls amants del Art: «No volém que's falsifiquin els productes artístics, no volém mestres que son incapassos fins d'aprendre: ó tot ó res.» Y aixis com de res han servit las protestas y escarafalls dels polítics de professió, tampoch de res servirán els reclams y prospectes dels artistes d'ofici. Els sentiments de Patria y Art son naturals en nosaltres, y lluytarém igualment pera que no perdin sa puresa.

L'esperit de condescendencia, l'afany de tranzigir, no ha fet més qu'encoratjar als ambiciosos despreocupats: però ells cauran

del escambell, perquè té una base falsa.

Preferim tenir las parets de casa nûas, ans qu'omplir-las de *mamarratxos*; no volèm una ficció de vida política que'ns faria viure una existencia artificial. Si, no podent beure xampany, bevèm vi d'Alella, aixó es molt digne y molt rahonable; però si, per patriotisme, volèm fer passar per xampany una gaseosa sols perquè peta al destaparla y fa pessigollas al béurela, ab la excusa de qu'es fabricada á casa nostra, allavors, allavors serèm patrioters, xauvinistas y cursis. Volèm Art y Patria, però no'ls volèm á la gaseosa.

Y com que la preocupació de vosté, senyor Bassegoda, l'ha portat fins al punt de no aplicar bé'ls exemples, me permeterà dirli que no recorda bé, si ha llegit com suposo l'obra, lo que vol dir *Tartarin*. Donchs *Tartarin* es la personificació d'aqueix esperit del poblet que vol passar per vila, del menestral que vol passar per senyor, del emblanquinador que vol ésser tingut per artista; es, en una paraula, la ridicula abstracció de la vanitat humana. Però no es *Tartarin* qui s'ha fet, sinó que l'ha fet el seu poble; no es ell el que fa riure, sinó'ls que creuhen sas mentidas, tan ignocents com ell y més estúpits encara. Y finalment sápigá, senyor Bassegoda, que no podria existir *Tartarin* si no existís *Tarascon*. Si vol que Barcelona deixi d'ésser un poble gran y sigui un gran poble, desenrotllantse intelectualment com ho ha fet materialment, li prego que com a artista, arquitecte ó catalanista, puig sab que las casas tancadas fan pudor de florit, procuri fer obrir tantas finestras com pugui al Casal de Catalunya, per la banda de sol-ixent.

ORIOL MARTÍ.

SANT LAIM NAVEGANT

PER GABRIELE D'ANNUNCIO.

(Continuació.)

La galera s'allunyava mar endins, ab una creixent celeritat de remeig, seguida de ben aprop pels escamóts de dofins. El mar estava calmos, y'ls mariners, pera distreures, cantavan cansons, ritmantlas ab l'acompassat soroll dels remes batent las onas. Y en Laim, al sentirse'l rostre acaronat per las amargantas ventadas salabrosas, y l'ànima aixerbida pel so d'aquellas cantadas, atiat per una joya fortíssima, esperonava ab crits y ab gestos als remadors. Dret á dalt de tot de la proa, dominava quasi bé tota la nau. A sos peus las esquenas servils se curvavan com uns archs, y'ls biceps d'aquell centenar de brassos, á cada embranzida, estavan á punt d'esbotzar la pell; en els fronts s'inflavan las venas moradencas, y tots els membres suhavan á raig fet.

El vent s'alsá més fort; va desplegar-se la vela quadrada, que palpitá un moment ab inseguritat. Els homes aclaparats pel cansanci varen ajeures á l'ombra, dessota de las banquetas; y'l pilot, qu'era un vell hereuli de la terra de Natolia, de llarga cabellera pentinada al estil barbre, va senyalar cap á llevant tres vaixells de corsaris que s'acostavan molt depressa, y va dir, agenollantse devant del jovent:

—«Senyor! Girém el timó y entornem-sen!»—

En Laim no's va escoltar el consell. Els trianguls de lli d'Egipte espetegaren al sentirse deslliurats, y la galera, botent impetuosa, lliscá envers las naus corsarias, que s'apropavan ab gran forsa de remes. Com que ja's distingian ben bé las caras brétolas dels piratas, abocats á las baranas de llurs baixells, els mariners d'en Laim varen sentirse de sobte corpresos per una esgarrifansa poruga. Mes ell, voltat dels pochs que no tremolavan, enfilat al cim de la proa, traspuant ira per tot arreu, esperava, glatint de furia, que'ls vaixells se posessin á tret de sageta. El xiulet de la primera fletxa produí una gran confusió entre'ls corsaris afamats de presa. Un d'ells va caure á l'aygua ab una ferida mortal al cap. Y entre las empentas y

la cridoria pera llensarse al abordatge, n'hi varén caure una pila.

Alashoras esclatà la barralla renyidíssima. Els piratas de Cefalonia anavan tots vestits decota de malla, botian abl'agilitatfelina dels gats mesquers, y xisclejavan rogallosament a cada colp que ventavan o rebian. Molts ne varén caure ferits per la mà d'en Laim, avans de que posessin els peus en la galera. Altres, enfilantse cordas amunt, conquistaren pam a pam el pont. Y la xurma dels mariners y servidors, devant d'aquella irrupció furiosa, fugia, gemegava y s'agenollava com un escamot de bestiar envilit. Y en Laim, vensut pel gran nombre de contraris, desarmat per complet, va ésser fet presoner y agarrat de peus y mans.

Els corsaris se'l contemplaven llargament, encisats y corpresos; y arrossegant els cossos extesos per ell cap a la proa, garlavan frescosament en llurs idiomas.

En pochs temps l'héroo va ferse seus a tots aquells pillastres. Un dia, seguint en un esquif a una fragata genovesa en las ayguas de Brandisi, fou separat per un cop de mar de son navili y's mantingué ferm demunt del pont enemich, lluytant ell tot sol contra quaranta homes armats, estenentne tota una pila, ferits de manera prodigiosa, y sabent tenir a ratlla als sobrevivents, fins que varen arribar els seus y fou per'ell la victoria. Després d'aquesta gran proba, las xurmas corsarias de Cefalonia'l varen elegir capdill suprém, ab furiosas aclamacions; y tota la nit la passaren de disbauixa en disbauixa, demunt de la nau conquistada, a la llum del foch grech; y las jerras de vi de Chipre's buydaren al so de canturias báquicas.

La fortuna y la sort d'en Laim varen creixe y florir ab rapidesa. Tots els corsaris del Mediterrà y del Mar Negre, atrets per la seva fama, vingueren a engroixir sas forsas. Aixís esdevingué més poderós demunt del mar que'ls reys y que las repúblicas. Una terrible avidesa de perills y de conflictes l'anima va nit y dia, arribant a calar foch a las galiassas del rey d'Espanya, y saludant ab un diluvi de fletxas llur pas per Malamocco, no més per'esbargiment y diversó. Las xurmas de brétols l'obehian ab cega fidelitat. Atiats per sas ordres, passavan a través dels incen-

dis, se llensavan contra veritables boscos de llansas, se penjaven entossudits a las baranas de las galeras y s'enfilavan a las murallas, rebent impassibles glopadas inmensas d'oli bullent. Va saquejar totas las islas del Arxipelach; s'apoderà de remats de bous y de cavalls, de corrúas de camells, de càrregas de teixits, de vins, de blats, de tresors de pedras y metalls preciosos. Mes no's guardava res per'ell: ho donava tot als que'l seguian.

Una volta va perseguir un navili carregat de trescentas donzellas, triadas entre las més hermosas de la Grecia y de la Georgia, compradas y educadas pera'l Califa per un marxant de Bagdat; el va aconseguir en las ayguas de Scio, y va apoderarsen. Quan vingué'l vespre, oferi una disbauixa a sos fidels, devant d'un promontori cubert de pins. Las fogueras rehinosas de la pineda incendiada iluminaren y perfumaren la festassa; y'ls piratas, obligats a sufrir castedat en son estat de guerra continua, se llensaren alashoras a una furiosa orgia d'amor. Els cossos bellissims de las donzellas passaren pels braços de tots, entre las rialladas rogallosas y las xerramecas delirants. El vi va corre abundosamente, essent engolit ab dalerà en las mateixas bocas dels odres, en la concavitat dels escuts y en el buyt dels capells de ferro. Molts barallas, sobreixint d'aquella joya esgarrifosa, varen esclatar a la una, y'ls resplandors de l'alba clarejaren els últims esbojerraments. Aixís que va sortir el sol, el navili del marxant, carregat altre cop ab las trescentas donzellas, se las endugué desfioradas cap al harém del Califa de Bagdad.

Un'altra vegada en Laim va deslliurar una reyna presonera dintre d'una torra tan alta, que sos marlets ferrenys eran sempre embollats de núvols. La va assetjar per espay de tres dias y tres nits, lluytant contra una mena d'alarbs gegantins, armats de corvas cimitarras. Una pila de naus s'estellaren contra'ls esculls de la ribera, y molts centenars d'homes moriren avans de que cedissin sas portas de bronzé. En Laim va penjar a n'aquells gossos infidels als marlets de la torre, y va acompanyar a son realme a la sobirana deslliurada; va acompanyarla a una ciutat en la que hi havia casas ab teuladas d'or y temples tots de marbre, dressantse en els punts més elevats com escalas de flors.

Ab unas grans festas fou exaltada pels vasalls de la reyna la gloria del exèrcit deslliurador; y en uns festins en els que aquells crudels piratas menjaren dessota de cobricels de llorer y de baladres, engoliren begudas perfumadas, en cràters d'argent coronats de rosas, s'aixugaren las mans ab cabelleras d'esclavas asiàticas y reposaren sobre edredons magnífichs, al peu de sortidors que'ls refrescaren ab una pluja finissima d'ayguas aromosas. La reyna, sorpresa d'amor, va anar atrayent a n'en Laim ab una voluptuositat refinada y suprema. Era tota lluminosa y exhalava una aroma natural. Els foradets rosats de son nas palpitavan al més petit desitj, florintli la boca ab els colors de la porpra y onejantli'ls cabells pel coll com atapahits esgranalls de rahims madurs.

La reyna va ensajar tota mena d'encisos pera esclavisar l'ànima forta del héroe. Y, cega d'amor, una nit va oferirli la joya carnal del seu cos; y al despuntar el dia jeya ubriagada entre'ls coixins, ab el cap penjant fora del llit, ab els ulls apagats y'ls brassos morts. Però després, quan els enfilalls de dromedaris y de camells ab llurs botarudas gepas enflocadas y plenas de músichs y de danzatrius, carregats de presents, arribaren a la platja, las galeras del héroe ja navegavan cap a unas altres terras.

Aixis en Laim esdevingué gran y famós, y sas gestas foren cantadas pels poetas y celebradas en las llegendas dels mariners. Una república d'Italia va enviarli missatjers, oferintli la suprema comanda de la esquadra y'l govern de dugas provincias. La majestat catòlica de Fransa feu gestions secretas pera tenirlo a sou, prometentli càrrechs y honors altíssims. Els selguicidas li dirigiren una pila d'embaixadors, portantli penjadas a dalt d'una llansa tres cuas de cavall, y li oferiren la sultania de Rum, desde Laodicea de Siria al Bósfor de Tracia, y desde las fonts del Eufrates al Arxipélach.

Ell va contestar a tothom ab superbs refusaments, anant en cerca de novas terras, de nous perills y de nous conflictes. Va navegar per mars tots cuberts d'insectes nedadors, entre'ls que'ls rema s'hi enredavan com entre masses d'enterchs esbarzers. Va atravessar espays inmensos ahont l'ayre y l'aygua ca-

llavan en una immobilitat de somni, en una calor humida y lluminosa per medi de la qual els vols d'aucells estranys passavan ab esclats de meteors. Va trobar esculls deserts, florits d'una vegetació verge y cenyits d'una candorosa corona de coral. Va arribar a una terra habitada per uns homes descarnats, panxuts, que s'untavan de fanch pera defensarse de las picadas dels insectes, se tenyian els cabells de mangra, parlavan una llengua dolsa y sonora, y res els agradava tant com las cançons y las dansas. Va veure uns paisos ahont hi havia homes qu'anavan tots pintats ab suchs vegetals, y ab els llabis y las orelles guarnits ab grossas llencas de fusta, y ferian ab gran destresa y agilitat, a cops de sagetas, els peixos a flor d'aygua després d'haverlos ensopit ab el such de las arrels verinosas. Va veure illots plens d'una gent infestada d'elefantia mandrosa, que's passavan la vida fumant opi, nodrintse de riallas y divertintse ab las barallas de galls y d'altras bestias. Va remontar las corrents de rius en els que innombrables aixams de simis esvalotavan ab aixordadora xiscladissa, entre las masses pacíficas dels hipopòtams y dels elefants.

Tots els indigenas s'agenollavan al devant seu, portantli en ofrena canyas de bambú plenas d'oli de coco, fruytas del arbre del pa, fustas de sàntal, ambre gris, cera, bananas y canyas de sucre. N'hi havia que duyan llargas arracadas y anavan ab el cos completament tatuat de grossas figuras d'aucells, empunyant uns archs de més de quinze pams d'alsaria y aferrant grossos escuts de cuyro de búfal. N'hi havia d'altres que sols anavan cuberts ab un cenyidor d'escorsas y tenian tota la boca y las dents negres, com si fossin d'eban, de tant fer us dels aromas, y duyan els cabells entreteixits de plomas, y copejavan uns esturments compostos de sis tiras d'aràm, tivantas demunt d'una soca buydada.

Y trobantse un jorn en Laim en las ayguas d'un pais ple de boscurias, se vegé voltat de un formiguer de piraguas plenas de naturals, que ab canturias y músicas li oferiren els presents que's fan als deus, y l'adoraren.

En aquellas terras hi havia una profecia antiga que deya: «Jo tornaré un dia demunt d'una illa que surará pels mars plena de lli-terras, de porcells y de gossos.»

Quan en Laim va desembarcar, el rey, voltat de sos fills, va donarli la benvinguda, entregantli un mantell, un ventall y un capell de plomas, y llensà a sos peus unas grans llambordas d'or macis y dugas pilas de diamants y de perlas. Y tot el poble l'enrotllà ab gran cridoria. Donas mitj nûas, totas pintadas de vermell, li oferiren porcellets, y cistelladas de plàtans y de nous. Després els grans sacerdots sortiren lentament de las frondositats de las boscurias, portant a pes de brassos tot una renglera d'idols ab vestiduras de porpra. Eran una mena d'estatuas de vimet, grandissimas. Els ulls eran fets de closcas de nous negres, encercladas de mareperlas, y las barras las duyan totas plenas de dents de gos, en dugas fileras. Mentres las novas divinitats feixugas brandavan per demunt de la munió de fanàtics, entre l'esvalot dels himnes religiosos, tot un estol de dansatrius s'escampà al voltant del héroe, y la dansa va esgranarse ràpidament al so de una flauta molt llarga tocada a la una per cinch homes.

En Laim va atravessar triomfalment tota l'illa com si fos un deu benfactor que torna pera veure a sos pobles. Els reys s'agenollavan a son pas; els sacerdots besavan la terra qu'ell trepitjava; y las corrûas d'elefants y de cavalls, carregats d'ofrenas, s'anavan engroixint a mida que caminava, fins a ferse impossible'l contarlas, ocupant una extensió de més de cent setanta millas.

La riquesa y l'abundosa feconditat d'aquella terra esdevenia maravellosa; las selvas verges s'alsavan ufanas fins als núvols; els càlzers de las flors podian amagar en son si el cos d'un home; els perfums assolian la forsa savorosa y ensucrada del vi, y'ls colors, las vivors del foch.

Al cap d'avall d'una boscuria, a las voras d'un riu, un escamot de tigres, botent de sobte d'entre'l boscall d'un canyar, atacaren als cavalls. En Laim estengué l'arch, ràpit com un llampech, y ab tanta destresa'ls disparà una pluja de sagetas, que las feras rodolaren feridas de mort avans de que sas ungles haguessin arribat al ventre dels corcers. Un sobtat crit de joya y d'admiració sorti del pit de tots, y un cant inmens ressonà pel llarch dels caminals en l'idioma del pais, en el

que's repetia sempre aquesta paraula:—«*Mahadewa! Mahadewa!*»—

Com que las novas del triomf arribaren fins a las riberas del gran riu, ahont mil temples formavan un aplech inmens de columnas y d'estatuas, els sacerdots senyalaren al nou deu una escala de pórfir que duya a un palau fet de cals y de rajolas.

Era un edifici quadrangular, compost de tres pisos, adornats de tant en tant ab relleus de pedra. Las terrassas, d'una amplaria de cent cinquanta pams, sostingudas per vintidugas pilastres, eran plenas d'esculturas representant cossos humans, de tigres, d'elefants y de bous. A cada banda del edifici hi havia dugas grans pedras en forma de tortuga, y al cim, al entorn d'un gran dipòsit d'aygua, s'retorsian quatre pessas de bronze en forma de serps. Escalas de pórfir devallaven y s'enfilaven, posant en comunicació'ls diferents cossos, entre dolls d'aygua que las trompas dels elefants de pedra llensavan a gran alsaria. Las cambras rebian la claror del jorn a través de grans quadros d'or. Els jardins eran plens de flors vermelles de vuyt pams d'amplada, pesantas de més de quinze lliuras, y la polpa de sos fruyts era tan sucosa, que podia nodrir a tres esclaus.

En Laim hi portà una vida reposada, alimentantse ab un compost d'aromas, ablandintse'l cos ab olis flayrosos, vestint molsudas estofas vegetals; y a cada posta de sol ubriagava, ab la presencia del seu cos radiant, a la munió extática qu'omplia'ls temples. En son honor els sacerdots cantavan: «*T'invocuem, perque tu ets el Senyor dels deus y dels homes!*»

Donzellas de tretze anys, que tenian la pell transparenta y groguenca com l'ambre, y llargas fins als peus las cabelleras, li eran ofertes per llurs pares, y ab ellas gaudia de todas las joyas del amor. Búfals atians ab escardots enmatzinats, combatian a sa presencia ab tigres rabiosos, dintre de gabias amplissimas de bambú. Y'ls homes també lluytavan devant d'ell, entre una gran cridoria y al so dels esturments.

Y convertit en deu d'aytal manera, vivia oblidantse de todas las melangias humanas.

Traducció de

S. VILAREGUT.

(Acabarà.)

CREPUSCULAR

Devian ésser quarts de sis de la matinada quan sortia del poble de Sant Cugat del Val·lès, dirigintme a peu a la estació de Sardanyola. Eram pel janer, y la fosca ho envoltava tot. Lluytant ab la son y'l fret anava avençant ab pas incert, ensopegant ben sovint, ab tota la força de las mevas extremitats inferiors, ab las pedras més grosses de la carretera.

Pel camí trobava, de tant en tant, grups de treballadoras que ab la llanterna a la mà se n'anavan a la fàbrica. Aquesta, mitj amagada en un sot, las esperava roncant ab impaciencia, guaytantlas ab sos lletjos ulls de mirada groch-rojenca, que, per lo fixa y potent, contrastava ab el débil parpelleig de las inquietas llanternas.

La blanquinosa faixa de la carretera desapareixia a poch metres entre la fosquetat, ab la que ma vista anava acostumantse poch a poch, podent endevinar y fins ovirar de mica en mica l'hermós paisatge dels encontorns, qu'embolicat ab son mantell matinal m'apareixia impregnat d'aquella dolça tristesa ab que's presenta la naturalesa al hivern.

Caminava ab lentitut pera fruhir millor ab la contemplació d'aquell tros de naturalesa, y'ls vols de la meva capa s'arrapavan cansoners a las herbas de la cuneta, qu'en paga me la omplian de perletas frescas de la rosa-da matinal.

L'ayre de llevant feya remorejar els pins, els roures y l'herbám de la margenada. Al horitzó s'hi anunciava la proximitat del dia, y al bosch tot eran suaus mitjas tintas, trençadas de tant en tant per alguna massa d'arbres propera, que destacava sobre'l fons esfumat.

Caminant, caminant, semblava que la car-

retera ab sos desnivells fes moure l'aygua de la riera, que com una serp de cristall tan aviat s'enroscava entre las socas del pins de més aprop, com s'estirava mandrosament cap als més llunyans, y, vista al través del brancatge, feya l'efecte de milers d'agullas argentadas vibrant continuament. Y acariciant cansonera l'herbey, saltant remorosa entre'ls palets y formant petites cascadas, semblava la joganera poetissa del hivern, ajuntant sas estrofas al màgich conjunt d'ombras, notas y colors.

A mida que la claror aumentava, més dolços y definits eran aquests colors desembolcallantse d'entre la boyrina, y més dolsas eran encara las armonias de l'arpa de mil cordas, a las que s'anavan ajuntant las cantarelles dels aucellets; y creixia tot en armonia y bellesa fins a la sortida del sol, que apenas aparegué entre dos singles, ompli tot el pla d'alegria y de llum.

Entre tant el vent minvava poch a poch, seguia rondinant la riera, y'ls aucells esclatavan en cants de joya.

Y al lluny, la esquella de las vacas, el fluviol del pastor y las monòtonas y melangiosas cançons dels pagesos anunciavan que l'*homo-sapiens* havia comensat la jornada y que l'espectacle s'havia acabat.

El vent se n'endugué las darreras notas y fugí a amagar-se ab las ombras al fons de la boscuria.

Y caminant, caminant, jo dirigia mentalment un himne d'amor a la mare Natura, mentres s'extenia sobre meu el gran mantell blavíssim y'l sol me feya sentir sas consoladoras vibracions aixecantse ab solemne majestat.

F. COSTA COLL.

ELSA

El cel es blau; las planas son cubiertas del bell esclat de Juny... Al sol obertas las portas y finestras... Tot convida al goig de plena llum: sortim, ma vida...

Allá en la Selva Negra, atormenta la tants días llarchs... pro avuy assolejada a l'ombra dels grans arbres, Elsa meva, la soletat ens veillarà sens treva...

Al peu de Baden-Baden, temperada, fa bo de reposar la mitj-diada...

Oh, quín fruhir besante al ple del rostre, dihente'ls mil secrets del Gran Mar nostre qu'encén en ton esguart la llum estranya!... Quán dols dormir en braços d'Alemanya, del arreveure trist encar plorosos, somniant en uns ulls blaus uns ulls negrosos, y á frech d'un cor del Nort un cor d'Espanya!

JOSEPH LLEONORT.

Baden-Baden, Juny de 1901.

LA ROCA TARPEYA

hi ha de dugas classes d'ignorants, y's distingeixen perfectament l'una de l'altra: la dels ignorants voluntaris y la dels necessaris.

A primera observació, la ignorancia se'ns presenta com a una negació, y no hi ha tal

cosa. Tant si's mira baix l'aspecte de que no hi ha res al món que negui, sinó que tot es afirmació, y que la negació sols existeix en la manera qu'expressem las ideas (1), aspecte baix el que la ignorancia no es negació; com si's mira baix el punt de vista de que lo que no es no expressa res, y per lo tant may pot expressar una negació, aspecte baix el que, essent la ignorancia, com es, el Buyt, no hi podem reconeixre expressió de cap mena, sempre trobarem qu'ella no nega res, sinó que o afirma o res diu, y aquests dos extrems son els que caracterisan els dos grups en que he classificat als ignorants.

Efectivament: observem cada un dels grups apart, pera deduhirne la consideració a que cada un d'ells se fa acreedor en l'harmonia y'l respecte que deu presidir al ordre social, o millor dit, a la Humanitat, ja que ordre social sembla una cosa diferenta, y ho es en realitat, al dret que cada individu Home té a la Vida en la Humanitat, donchs ordre social es el dret que té la Humanitat de viure a costas del individu Home. Observem, dich, cada un dels grups, y trobarem com els voluntaris se caracterisan per afirmar, y'ls necessaris per no expressar.

Son ignorants voluntaris aquells que, possehint en més o menys grau totas las facultats necessarias pera l'assimilació y producció d'ideas, no assimilan ni produheixen, en

virtut d'una direcció rahonada que portan a cap ab la forza de su voluntat. Un arbre nascut darrera una paret orientada al Nort, s'estira fins enlayrarse més que la teulada y saludar ab son fullam els tebis raigs del Sol. Ells son menys que l'arbre: s'encongeixen, odian la llum; sembla com si fora de la lley natural que fa que'ls sers vivents mantinguin constanta lluyta de contrarrestació a la lley de gravetat, ells al contrari s'hi entreguin obertament, acatantla, reconeixentla mestressa, desitjant sepultarse en las ombrivolas entranyas ahont labora sa impotencia, volent aportar son gra de sorra a la lley que mana que'ls cossos tendeixin al repós, en lloch de portar son esforç a accelerar la marxa endavant que la Humanitat superior s'ha imposat ab cants de joia, y al compàs d'himnes de Vida. De voluntat ne tenen: una voluntat pera seguir en direcció contraria a lo que mana la rahó; una voluntat pera continuar petits, pera enxiurarse, per aplanarse, per afirmar tot lo contrari de lo que tendeixi a engrandir y fer evolucionar endavant la especie humana. Troban la felicitat en el no saber, la font de vida pera ells es l'ignorar; «cosa no coneguda—diuhen—es cosa que no's desitja», y com que pera ells el desitj es un dolor, com pera molts homes las passions son depriments, lògicament obrant fugen de tot quant pugui ferlos hi desitjar quelcòm, y per lo tant, del coneixement de las cosas. L'única aspiració d'ells, es lo que'n diuhen gráficamente *vegetar*. Han vist que l'arbre se nodreix de la terra y que tranquilament desenrotlla sa existencia; ells no's preocupan de que l'arbre sigui una forma inferior de la materia; ells no han vist el gran treball de la sava pujant tronch amunt, ni'ls grans esforços de las fullas pera brotar y de las poncellas pera badarse: ells sols han cregut que l'arbre no pateix perque no coneix, y aquesta sola cosa que sense voler (perque sols podian assimilarla, per lo erronia y pel caràcter d'ells, sense voler), aquesta sola cosa que sense voler han conegut, els hi ha produhit un desitj: el desitj de vegetar, el desitj de no fer us del cervell, donchs no'l necessitan pera sa felicitat, ja que'ls arbres son felissos sense possehirlo. Ells afirman: afirman lo qu'es pernicioso pera la Vida de la Humanitat, com es el desconeixement de lo que constituheix el grau actual de la especie. Ells son nocius, é inconvenients a la societat; son la barrera que no's limita a representarson paper d'obstacle, sinó qu'oposa una forza activa en direcció contraria, y en la lluyta d'aquestas dugas foras, de la rahó y de la estupidesa, la lley de selecció ha d'imposar las sevas conclusions.

L'altra classe de que vos parlava es la dels necessaris, o sian aquells qu'ho son en virtut de no possehir cap de las facultats necessa-

(1) Quan senyalant un arbre dihem «aquest arbre no es blanch», la negació sols existeix en nostras paraulas perque volém entendrehó aixís, donchs al dir «no es blanch», el qu'ho diu té present qu'es vert o groch, y es alló lo que vol dir encara que no se'n dongui compte.

rias pera l'assimilació y producció d'idees. Es un defecte de constitució cerebral el que'ls caracterisa. No pensan ni entenen lo pensat pels altres porque no poden, no porque no vulguin. De la mateixa manera que un coix no emprén una carrera no porque li falti la voluntat, sinó porque está privat dels órguens necessaris pera portarla a cap. Ells no expressan res: voldrien desitjar, però no saben que desitjar. Devegadas senten la necessitat d'un'altra vida de comprensió diferenta de la que sofreixen, però son impotents per'airaparla y fins pera somniarla. Estiman el Sol, però no'l poden veure, y no'ls hi queda'l consol dels cegos que palpan als sers qu'estiman, perqu'ls ignorants necessaris tampoch tenen el tacte moral, privats com están de todas las facultats.

Devant d'aquestas dugas classes ¿quina es l'actitut que deu adoptar el conjunt d'Humanitat progressiu, el que vol avensar, el que mira endevant y marxa cap al Nort guiat per la brújula de la rahó y l'aspiració de perfeccionament? No es pas gayre difícil trobarla y fersen carrech. Els ignorants voluntaris son un obstacle *actiu* al progrés: ells son els que donan caràcter a las masses, la part bestial domina en ells y la imposan per la suma als conjunts contrarrestant las lloables aspiracions dels qu'ayman el bé y el progrés, fent encara més brutal é infalible'l càlcul de Max Nordau sobre las multituds; ells son els que representan la intranzigencia dels partits polítics, donchs rebelds a tota altra noció que la que naturalment ó per casualitat coneixen, no'n poden comprendre d'altra que aquella en que militan; ells son els que protestan del caciquisme... dels altres, donchs a n'els que pensan com ells s'hi ajupen y acotan el cap mansa y baixament; ells son els que constitueixen l'arma inconscient de que's valen els quatre ó cinch vividors que s'han pres la molestia de pensar per ells, en bé del seu lucre personal y de las sevas ambicions funestas. Tal activitat es voluntaria, y per lo tant responsable. La Humanitat que pensa, es a dir, la verdadera Humanitat, donchs la que no pensa es sols Animalitat, la Humanitat t'el dret indiscutible d'eliminar aqueixos individus, de coadjuvar a la llev de selecció endevant, d'impedir el desenrotlló d'aquest tipo perjudicial al género, ab todas sas forsas, ab tota vehemencia, ab tota la voluntat del que lluyta per la conservació de sa vida y no vol sotmetres a la tirania del inferior, molt menys quan ja ni la dels superiors accepta.

Els ignorants necessaris son un obstacle passiu al progrés. Ells, ignorantho tot, no forman en cap fila, però no deixan d'ésser

un obturador social. D'igual manera qu'en els temps presents no es obstacle una defectuosa constitució fisica externa pera que un home tingui dret a la Vida, sembla que una defectuosa constitució del cervell, per ésser fisica, també deuria trobarse en el mateix cas; y no obstant, no es aixis. La Roca Tarpeya, qu'en nostres dias fora una aberració y una barbaritat, se justifica y té rahó d'ésser quan l'aspiració dels pobles es la guerra y la seva existencia deu apoyarse en ella. Admesa com a necessaria y bona la guerra, la eliminació dels débils é ineptes es necessaria no sols pel bé del conjunt, sinó pel bé individual, donchs evita al raquitich la vergonya de restar inactiu, barrat a casa com una femella, quan sos germans entregan la vida per la gloria qu'ells han convingut. Modernament la vida dels pobles s'apoya en las lluytas del intelecte; las masses ignorants son pesada impedimenta que molesta als exércits, y es precis deixarlas abandonadas, eliminarlas, si s'ha de fer via avant. No es pas sensible'l dirho, porque'l sentiment, quan s'oposa a la rahó natural y al bé propi, es una estupidesa; y'l bé de la Humanitat demana llibertat y avens, y a tot aixó s'oposan las masses d'ignorants que com moscas mulladas se passejan per sobre'ls cervells que volen viure porque han comprés la vida.

Per'xó, mentres, durant la marxa evolutiva de la societat, sigui precis el Poder, no deixarem de demanar que sigui exercit pels més sabis, que pels més sabis siguin desempenyats els càrrechs públichs, y que l'ordre qu'hagi de presidir l'avens, sigui senyalat pels Cervells y no per las masses inertes. Tal es la eliminació que'ls principis humanitaris demanan; eliminació per exclusió, no per aniquilació. La Roca Tarpeya ha d'ésser purament moral: sols aixis el sigle xx pot acceptarla, y aixis la demana vehementment.

Y sols en un cas els ignorants necessaris serán dignes del respecte degut a tot ser vital: quan diguin y pensin: «Volém saber!»... Mes ¿no es aixó ja'l signe de sabiesa?

F. PUJOLÀ Y VALLÉS.

BIBLIOGRAFIA

F. Italo Giuffrè.—LE COLLANE.—*Reggio di Calabria*.—Editrice l'«Iride Mamertina».—1901.

Hem rebut *Le Collane*, aplechs de sonets que son autor, el professor F. Italo Giuffrè, ha tingut la galanteria d'enviarnos. Hi ha que reconeixen en dits aplechs la sorprenent facilitat ab la quina en Giuffrè's serveix d'una forma poètica tan difícil. Els seus versos rajan espontanis y no desmereixen dels coleccionats anteriorment ab el títol de *Il trionfo di G. Leopardi*: la lectura de *Le Collane* ens confirma, donchs, la idea de qu'es, qui escriu aytals obras, un poeta digne de renom.

Els aplechs (*collane*) de sonets se titulan respectivament *Pariniana*, *Per il monumento a G. Mazzini in Roma*, *Scyllaea et Pompeiana*, *A Felice Cavallotti*, *L'apoteose di G. Verdi*. Son poesias en las quinas s'hi mostra l'amor que l'autor sent per sa patria y pels homes que la honoran.

Però la fantasia d'en Giuffrè s'enlayra més quan pot rodejar las figuras dels homes que venera ab els esplèndits colors de la natura meridional que sos ulls contemplan: ab quelcòm d'oriental y lluminós.

Véginse'ls següents fragments del, en nostre concepte, millor aplech del volúm, *Scyllaea et Pompeiana*, dedicat a la memoria de Diego Vitrioli:

Scilla cantasti dal fragrante seno
e da l'azzurro crin.

Sul mamerino mare, ai verdi liti
inghirlandati dagli arauci in fiore,
t'arrese l'aurea poesia dei miti,
e de l'iri'l settemplice colore.

T'abbraccia un mar que sembra ondoleggiante
giardino di viole e fiordalisi,
fra l'aurette d'april blande e felici.

Espero schiude la pupilla d'oro.

No podém menys de copiar sencer el sonet VIII de dit aplech *Scyllaea et Pompeiana*: tan hermós ens sembla.

Dal brillantato ciel scende amorosa
su scala argentea la beltà lunare;
su la duplice spiaggia luminosa,
Messina e Reggio vedonsi brillare.
Ne la calma notturna rugiadosa
de le coste sul margine flottare,
con cadenza continua, lamentosa,
e fra le salse brezze odesi'l mare.
Del Bosforo zancleo le ville in fiore
spargon profumi, e di lontani suoni
echeggia l'aria molle e di susurri.
In tanta voluttà stanca d'amore,
nella memoria antiche visioni
tornan volando per gl'immensi azzurri

S'observa que a n'en Giuffrè, la seva educació literaria italiana no li priva de sentir y

admirar el món antich ab sas grandesas mortas, ab sas teogonias, ab sa serena bellesa, ab sas faulas poètiques y senzillas. Aquest sentiment y aquesta admiració traspuan en els versos cultes y correctes d'en Giuffrè, donantelshi caràcter propi en mitj del moviment poètic contemporani.

G. ZANNÉ.

Juan Alcover.—METEOROS. *Poemas, apólogos y cuentos. Ilustraciones de J. Torres García*.—Colección elzevir. ilustrada. Volumen XXIII.—Barcelona. Juan Gili, librero. MCMI.

Aquest llibre, en conjunt, pot dirse certament que fa l'efecte d'un ramell de flors artificials. L'autor, que maneja ab trassa la llengua castellana, imita a n'en Campoamor. Sas poesias no impresionan; se troban mancadades de la sinceritat que la Poesia demana, tal volta perque son imitacions. Jo crech que si en Joan Alcover, en lloch de fer poesia castellana imitant a Campoamor, se proposés escriure segons son cor, deslligantse de tot artifici que moltes voltas las preocupacions engendran, sas poesias foran més veritat que las d'aquest llibre, ja qu'en aquestas, en general, s'hi troba a faltar la espontaneïtat, la sinceritat, en una paraula, tot, perque no s'hi sent vibrar l'ànima del poeta.

Si al senyor Alcover l'haguessim de considerar tan sols per la major part de las poesias de *Meteoros*, no l'en creuriam pas de poeta: però'l senyor Alcover ha revelat tenir-ne dots en alguna poesia que li coneixem, que veyem feta segons son cor y que no està subjecta als artificis que imposa en ell la llengua castellana; y fins a pesar de lo dit, las revela quelcòm aqueixas dots en algunas composicions del mateix llibre que ns ocupa, com *Sed*, *Contemplación*, *La Gargola*, en que s'arriba a veure'l poeta a través dels castellans artificis.

Crech, donchs, que a n'en Joan Alcover no'l podém judicar segons aquest llibre, per lo mateix que no's pot mirar a ningú sinó en allò qu'es ben seu, que no es artificial, qu'ha sigut obra de la seva ànima mateixa. Per tant, desitjariam d'en Alcover veritables flors pera la terra, y may aquestas flors quasi sense color ni perfum, que sols augmentaran el conjunt insignificant de versos amanerats de la literatura castellana.

XAVIER VIURA.

REALISME

Sempre he sigut aficionat a veure lo bo y lo dolent del món. Per aquest motiu, una nit en que la set me feya pessigollas, volguí entrar en una taberna. Prenguí assiento en un dels banchs que hi havia darrera d'una taula llarga y llisa, ja brutejada per tots indrets, comodament vaig colocar els colzes dessobre la mateixa, y'm vaig fer servir un gotet de vi ranci que al poch temps posá ma gargamella en estat normal.

La curiositat m'obligá a seguir ab l'esguart aquell estatje.

Era una sala rónega, de parets lluhentas com tapissadas per babas de cargol. Un taulell de marbre, no's conceixia si blanch ó negre, estava situat boy á la porta d'entrada, travesser y devant d'unas botas negrosas, ab aixetas com si fossin novas. El sostre fumet era ple de trenyinas, y del bell mitj ne penjava una llantia de petroli que per la sala expandia sa llum somorta y bellugadissa. A un dels extrems de la tenda, una dona grossa, de vestit espellifat y mirada térbola per la vermellor dels cercles de sos ulls negres, bressava somniosament una criatura denarida, á qui volia fer adormir al monoton compás d'una cansó pesanta. Unas quantas taulas pera salvar las apariencias; en una d'ellas tres homes enmorenits jugant á cartas, ab dos porrons al seu devant, un de mistela y altre d'ayguardent. Els tres homes eran l'amó de la taberna, el fosser del poble y en Jep, devots fills del vi tots tres. Parlavan poch y restavan ansiosos; no més feyan que mirar llurs cartas entre galeig y galeig de porró.

—Guanyo!—exclama'l taberner de sobte, fent un esbufech de satisfacció.

—Pagas tu, Jep—diu el fosser, esclatant grossa rialla.

—Batúa'l món!—respon el Jep donant fort cop de puny assobre la taula y fentho trontollar tot.—Sempre tinch de carregar ab el mort!

—Poch á poch, Jep, qu'aixó de robar la feyna d'altri pas se vall!—fa'l fosser burlescament. Després, posant la cara seriosa, continua:—Han passat dos mesos y mitj, y ningú's mor... Sembla mentida que ningú vulgui morir-se y jo no pugui trevallar!...

—Sempre serás lo mateix: un tarambana

fet y pastat!—l'interromp el Jep, esguardant-lo fixament.—¿Sabs qu'n té la culpa de lo que passa, bon company fosser?

—¿Qué se jo?—contesta aquest, arronsant las espatllas y extranyament mirantlo.

—El *cleriquisme*!—respon el Jep, furios.

Regna per curts moments un silenci complet, un silenci sols feblement interromput per lo brunzejar amohinós dels mosquits. La llantia de petroli's va apagant ab recansa, y á cada capbussada que dona, dibuixa en las llepissosas parets figuras llengotejantas, siluetas espectrals que desapareixen sobtadament... Y allá, en una de las reconadas del estatje, la dona grossa continua bressolejant á la criatura denarida, esgranant baixet la cansó mandrosa y brandant lentament son cap d'esbullada cabellera, de cabellera grisa y sedosa que li tapa brutalment el petit front.

Contemplant aquest quadro esfumat, en mon cervell me forjo la imatge d'un nou món per mi desconegut, un món tot miseria, bruticia, incultura, degradació. Y una veu aspra y rogallosa'm treu de mas meditacions; la veu del taberner, que, aixecantse de llur seccial y posant sa mà dreta en las amplas espatllas d'en Jep, li fa una pregunta:

—¿*Cleriquisme* has dit? ¿Veritat qu'has dit aquesta paraula?... Molt bé, molt bé, xicot; has dit molt santament... Però ¿qué vol dir *cleriquisme*?—

Per de prompte en Jep no contesta; aixeca enlayre'l porró d'ayguardent y tragueja de ferm. Aixugantse'ls llabis blanquinosos y enjegan una bravada agrencia.

—¿Y tu tampoch sabs qué vol dir aquesta paraula?—pregunta al fosser.

—No que no ho sé. Pas soch cap sabil!—li contesta.

—Burros, més que burros!—fa'l Jep indignat, amarat de suhor.—*Cleriquisme*, com va dir aquell senyor del *maiating*, vol dir govern dels capellans, d'aquesta *mena de manera* de gent qu'algún dia'ns la trobarém fins á las sopas... ¿M'entenéu?...—

Sos companys callan, embadalits. Jo no'm puch aguantar més, y esclafeixo á riure tot mirantmel. Sosté valentment ma mirada ell, y crida ab to descompost, accionant com un boig:

—De qué rihéu vos, si's pot assaber, mestre?

—¿Cleriquisme—li dich ab calma— ó clericalisme?

—Va dirho aquell senyor...

—No vull creureho, company.

—Vaja, ben mirat es igual. Miréu, la *ideia* es la mateixa, però'ls noms cambian. Y tots els qu'apoyan á aqueixa gent, son... son... ¿cóm s'ho va fer anar aquell senyor?... son *retróganos*.

—¿Qué vol dir aquesta paraula?

—Vol dir... vol dir...

—Vol dir que no ho sabéu, veushoaquí. Comprench qu'havéu sentit tocar campanas, però no sabéu ahont. *Retrógado*—no es *retrógano* com equivocadament dihéu vos—entench que vol dir atrassat...

—Just! Aixó vol dir, aixó! Ara que me'n recordava...

—Després que jo, vos ho tinch dit ¿veritat?—

En Jep no contesta, y aclaparat resta sense dir paraula per una bella estona. Sos companys riuhén satisfets de véure'l vensut, silenciós y mossegantse'ls llabis. Y jo me'l guayto compassivament, quan ell exclama:

—Es que soch molt instruhit jo... ¿m'enteneu?... Fent la guerra vaig arribar á *sargento*; sé llegir y escriure; compro tots els romansos que surten; las obras d'en Culio Verne las he llegidas totas, y comprench que aquellas *venturas* son sobrenaturals. Y dich que las *filosofias* d'en Paul de Kock son las millors: ell diu amagat el *sentit de las cosas* perque no ho compregui tothom.

—Si ho crech, home, si ho crech!

—No vos enfadéu, minyons, no vos enfadéu!—fa'l fosser interveninhi amistosament, obrint tot rialleant sa grossa boca y fent bellugar depressa sos ulls verdosos.—Quan més vos enfadéu, més aviat vos engolirá la terra. Colgar á l'altra gent no'm fa pena, però si os hagués de colgar á vosaltres, m'*afliccionista*. Bevéu ayguardent y mistela, que son begudas que curan las penas. Aquesta vida passemla ab alegria, si pot ser y... viscan l'ayguardent y la mistela!

—Calla, *enredón*, deixals anar!—fa'l taberner.

Y regna un gran silenci, un silenci verament imposant. L'estatje es boy á las foscas, y entre la osburetat el zumzejar dels mosquits causa una impressió neguitosa. Ja no se

sent la cansó de la mare bressolejant á son fill: tots dos plascévolament dormen, no pensant en la mirada ferrenya del taberner que'ls espia dissimuladament ab las mans enramadas y petant de dents.

—¿Que no voléu alguna cosa, un carquinyoli per exemple?—me diu el Jep interrompent el silenci.

—Mercés—li responch.

—¿Que vos fan fástich, potser, mas mans perque son brutas?

—No, de cap manera.

—Menjéu, home, menjéu!—exclama'l fosser.—Son ben bons.

—Ho crech, però mercés

—Prenéu, no feu cumpliments.—

Pera no despreciarho'n prenh un. Tot menjant en Jep m'explica que té una filla malalta en la ciutat llunyana, una pobre filla á la que'ls metjes tenen de tallar la cama si's vol que visqui. Me diu que si alguna volta hi vaig á ciutat, que fassi'l favor d'anarla á veure, qu'ell m'ho agrahirá. Aixís prometo ferho, y ell, traventse de la menjada butxaca de sas calsas apadassadas un tros de paper greixós y un llapis espuntat, que mulla en sa salivera, m'obliga á apuntar el nom, cambra del hospital y número del llit de la pobre malalta...

Surto al carrer y dono una darrera mirada al taberner, que impertérrit y de reull segueix contemplant á sa esposa y fill adormits, somniant cosas dolças sens dubte; ella dorm ab las mans caygadas y'l cap un xich inclinat á la esquerra. Comenso á caminar, y la meua ombra s'allarga indefinidament al lluny, projectada pel clar de lluna. Darrera meu han sortit en Jep y'l fosser del poble, y las portas de la taberna s'han tancat grinyolejant.

Tot fantasiejant camino vers á casa. El ressó dels passos dels meus seguidors s'han perdut, y entre la quietut els udols dels gosos ressonan terribles. Y he sentit qu'arribavan fins á mas orelles plors y gemechs de dona adolorida, y entre'ls plors he sentit una veu mascle que interrompia ab brutalitat:

—Bagarra, més que bagarra!... Cuydas del fill, que no sé si es meu, y de jo, que sabs soch teu, ¿qui se'n cuyda?...—

LA VIDA A CIUTAT

Tot el dia vaig rodar per la ciutat. Passaren devant de mos ulls rengleras interminables de botigas enjoyadas, y una munió de gent de totes classes y edats, uns ab el neguit marcat al rostre, y altres ab la calma estúpida dels inconscients. Carros, cotxes, tranvias de diferentes formas y sistemas, ara poch a poch, ara corrent... Y totes aquestas cosas, succehintse las unas a las otras, ó bé confortantse y barrejantse ab persistent continuïtat, cregui qu'eran lo que se'n diu la Vida.

Peró jo no li vaig sentir gens allí la Vida; y'm vaig allunyar del centre, y alashoras vaig sentir un terrabastall quem'aixordava...

Era en els barris fabrils. El soroll dels telers d'una fàbrica de teixits se confonia ab els esgarrafosos cops de mall d'una fundició. Aquí y allà carros plens a curull de carbó, de bigas de ferro, de balas de cotó fluix, de sachs, de barrils; rodolavan feixuchs y sotraqejant pels carrers bruts y plens de sots. Y vaig pensar qu'alló devia serho la Vida... y mirant arreu, vegi unas casas brutas ab llurs balcons plens de pellingos, y pels portals donas mal forjadas y criaturas a mitj vestir y descalsas... y no: tampoch hi era allí la Vida.

Caminant, caminant, vaig allunyar-me d'aquell soroll que m'aixordava, y'm vaig asseure en un pedris d'una carretera solitaria que conduheix a un dels cementiris de la ciutat. Y boy assegut volia explicarme'l per qué no li havia sentit la Vida en aquell moviment constant. Mes fou en va.

Aviat interromperen mas reflexions uns enterros que s'atansavan.

Passá devant meu una luxosa carrossa arrossegada per quatre cavalls, guarnits de plomers, menats per cotxers y lacayos vestits de gala. El bagul, de fusta fina ab nansas d'argent, desapareixia sota un munt de flors, coronas y llassos. Després venia un altre carro, tapissat de negre, rublerit de coronas y flors; y al darrera una munió de cotxes plens de parents y dels que s'anomenavan amichs del finat. Era un enterro fastuós: l'enterro d'un que s'havia enriquit febrosament.

Contrastant ab aquest, a dugas centas pas-

sas del darrer vehicul, venia un cotxe de morts, dels més rónechs y senzills, portant una caixa de fusta ordinaria, pintada de negre, sens una cinta ni una flor. Y al darrera ningú. No portava més acompanyament que'ls dos homes encarregats de conduhir el cotxe. Era un enterro dels més pobres: l'enterro d'un qu'havia mort al Hospital.

Y alashoras ho compregui per qué no li havia sentit la Vida a ciutat; ho compregui en l'aislament del pobre y en l'acompanyament d'amichs del rich, d'amichs superficials, d'amichs que, acompanyantlo per darrera volta, reyan y fumavan com si anessin a un festi...

Mentres tant el sol havia fugit a la posta y las ombras anavan invadint l'espai. Ja m'havia aixecat pera entornarmen, quan vegi un curt enterro fent via cap al cementiri per un altre cami.

En primer terme hi anava'l cotxe, duhent una senzilla caixa blanca, ab un pom de flors quelcóm marcidas a son lloç. A darrera no n'hi anava cap més de cotxe, però hi anavan un home y una dona, sanglotejant fonament apesarat, portant per la mà quatre ciaturas tristes y plorosas de veure plorar a sos pares. Seguian cinch ó sis homes y donas, que no sabian com ferho pera dilshi que no ploressin més a n'aquells atribulats, perque ells també'n tenian ganas. Era l'enterro d'una noya de catorze anys, l'enterro d'una filla estimada.

Planyívolas batalladas eixian del cloquer del cementiri, barrejantse ab els udols d'ungos, qu'esferehian en aquella hora de calma. Tot, tot plorava... Y en aquell ambient de mort y desolació, la hi vaig sentir la Vida. Y la hi vaig sentir perque Ella també plorava.

JEP ROCH.

TEATRES

No hi ha cap dubte que la Vitaliani sent millor el drama que la comedia. El seu temperament nirviós y delicat s'excita fortament en las situacions violentas, traduhint estats animichs excepcionals; y alashoras el seu treball es més sugestiu perque es més espontani y més sincer. No vol dir això que fassi malament la comedia, sobre tot quan aquesta es una bona comedia, es a dir, un'obra tan senzilla y plácida de forma com complexa y humana de fons. En *La Locandiera* d'en Goldoni, per exemple, fa prodigis d'execució. Però avuy de verdaderes comedias ja casi bé no se'n escriuhen; avuy, gracias als francesos, casi bé queda reduhit el género al artificiós *vaudeville*, en que l'ingeni lleuger y la habilitat de recursos al presentar tipos y cassos estrafalaris, ab més fantasia que verosimilitut, fan perdonar la falsetat del fons y altres defectes de l'obra.

Per xò hem dit que la Vitaliani feya millor el drama que la comedia; perque ella sols se troba en son centre y's mou ab desembrás quan té confiança en el fons de l'obra, ó, per lo menys, en la humanitat dels sentiments y passions que la informan.

En quant als demés de la companyia—ab una ó dugas excepcions—essent bons actors no senten fondo, tenen més talent que cor y coneixen millor las taulas y la flaca del públich que la psicologia dels personatjes que interpretan, si es que, per casualitat, aquests personatjes son tipos psicológichs.

Per tot lo qual, en obras com *Il paradiso di Maometto*, si la Vitaliani, ab tot y dirlas molt bé, no la res d'extraordinari, el resto de la companyia s'hi troba com en casa propia, y arrodoneixen uns conjunts admirables.

Il paradiso di Maometto, original dels senyors Mariani y Tedeschi, no es un verdader *vaudeville* francès, però pot incloures en el género. No té més finalitat que fer riure, y encara qu'en determinats moments, sobre tot del primer acte, s'hi observa una marcada tendència a la comedia de costums ab observacions satíricas ben senyaladas, l'obra's desenrotlla en un terreno fantasiós, ab molta vivesa y moviment escénich, y las situacions cómicas é incidents imprevisos se succeheixen continuament ab més gracia que verosimilitut. Ademés, l'obra està dialogada ab molta desinvoltura y agudesas, y's tipos, tot y ésser molt cómichs, no son xabacans.

Com ja hem dit, la execució fou perfecta en son conjunt, sobressortint, ademés de la Vitaliani, la Farina en el paper de cantanta de *café concert*, tipo tret del natural; en Zoppetti, que dona probas d'una gran fertilitat de recursos en el seu paper de vell mitj paralítich y casi mut; en Sainati, graciosissim sens exagerar com acostuma, y en fi, la Campi, en Duse y tots els demés.

Aquest ultim actor esculli pera'l seu benefici una obra de lluhiment. En realitat, *Il povero Piezo*, d'en Cavallotti, ho es una obra pera que un actor pugui demostrar facultats y talent, puig com deya un amic nostre, més que un drama sembla *un obligat de corneti*, es a dir, un *obligat de primer actor*. Tant y tant arriba a enrahonar d'un cap a l'altre de l'obra. Tota ella es d'un romanticisme antiquat, y'l protagonista—una barreja monstruosa de missantropia, candor y filantropia—se mou esverat dintre d'un circul en que'ls personatjes y las passions son d'un convencionalisme enervant.

El llenguatge es declamatori y efectista, encara qu'escrit ab correcció y ab alguna imatge brillant.

En Duse va presentar el tipo ab *molto amore* y detallantlo finament, fentse aplaudir ab justicia pel públich. Els demés cumpliren.

EMILI TINTORER.

L'AMOR DEL «GROOM»

Era en un café, d'una ciutat enterrada entre montanyas. En una sala no gens gran, ocupada sols per taulas de beguda y cadiras d'estisora, hi havia quatre noyas melangiosas; quatre noyas de pell fina, blanca y llisa. Eran com flors boscanas, arrencadas del bosch avans d'esclatar la poncella pera que'l sol no las cremés, però exposadas sempre, eternament, sota la llum de gas, que las marcía. Eran com flors de paper fi exposadas en l'aparador d'una botiga, ó com flors de porcellana arrencadas d'un gerro aristocrátich.

La més petita d'aquestas noyas, la que varen arrencar més prompte del bosch, s'havia separat de sas germanas y estava demunt del cadafalch que'ls feya d'instalació. Al costat seu hi havia'l *groom*, un noy pansit, raquitich, que s'havia passat darrera'l taulell els pochs anys que tenia de vida. Y se la mirava'l pobre *groom*, com si vejés el sol vivificant, ell que 'no l'havia vist ab goig desde que sorti de casa seva; y se la mirava ell, qu'havia perdut la vista en el ressol de l'ombra, qu'havia perdut la sanch despatxant orxatas, y cafés rebaixats, y cervesas ayguallidas; ell, tan fret com las rajolas del taulell, en las que hi estava encastat com accesorí. Se'n havia pogut escapar, y ara's trobava allí, al costat d'ella, sense saber per qué, però

no se'n volia moure. Estava dret, encarcerat, ab els brassos cayguts al llarch del cos com penjolls de desmay esmortuïts.

Y se la mira, ab ulls grossos y enxarolats que se n'hi van de la cara, seguintla alli hont ella va sense moures ell del lloch, sempre dret y ab la mateixa posa, com figura de plafó mitj esborrada. Y aquelles noyas s'aixecan per'anarsen, y la petita baixa del *tablado*, y'l *groom*, sens esma de baixar, s'asseu en una cadira, ab el cap decantat sobre'l pit, las camas allargadas y'ls brassos llençats a la ventura, com els rems deixats anar de la barca sense rumbo.

Y las noyas se'n van, y'ns allargan llurs nusos brassos que semblan de confitura, tot donantnos ab sas mans la dolsor de l'amistat. Y'l *groom* no's mou y mira, y mira sempre seguint tots sos moviments; y veu com ens donan las mans, y veu com després d'estrenyelas, al abandonarlas al ayre com fulles despresas de la flor, se'n van a arraulir prop sas tijas pera no perdre sa hermosura; y'l *groom*, perdent els colors, aduch sembla que s'aprimi... y va mirant com se'n van... qui sab si ab por de que'l sol del carrer las cremi, ó ab greu de sentir tanta fredor al allunyárseli'l seu sol.

JAUME SABARTÉS GUAL.

NOVAS

El poch espay de que disposém ens priva d'insertarlo, però en la premsa diaria ja haurán tingut ocasió nostres lectors de llegir el notable parlament que'l senyor Estrany, president de l'Associació democrática catalanista «Lo Sometent», pronunciá en la vetlla del 6 del actual, al serli entregat per la comissió del Centre Federal de Barcelona un Missatge en que's felicitava a «Lo Sometent» per las declaracions republicanas fetas en el darrer Manifest d'aquesta associació, manifest que oportunament fou reproduhit en las planas de JOVENTUT.

El parlament del senyor Estrany, en el que defini magistralment la Idea Catalanista independentment de las aficions y conviccions personals en qualsevol altra materia, es digne de tota lloansa per lo lliberal y per lo patriòtic, y mereix nostre entussiasma y sincer aplauso.

La «*Asociación de los Coros de Clavé*» va enviarnos una atenta invitació, quin primer paragraf deya aixis:

«En cumplimiento del acuerdo adoptado por unanimidad en sesión del día 6 del corriente, esta Junta Directiva tiene el gusto de invitar a usted al *té de honor* con que esta Asociación trata de expresar a la prensa local su más sentido reconocimiento por la fidelidad y entusiasmo con que ha dado cuenta de su reciente expedición a las regiones Castellana y montañesa.»

Ens sembla molt natural que dita *Asociación* dongui un *té d'honor* a la premsa cantadora de las sevas gestas: mes nosaltres, tot agraïnt la invitació, creguerem no poder acceptarla, primerament perque no hem dat compte de l'aludida expedició, y segonament, perque lluny d'enorgullirnos com a catalans de la recent odissea dels chors d'en Clavé, ens ha entristit de debó, puig si hem de fiarnos de las ressenyas que ab tant d'entussiasme y fidelitat n'ha fet la premsa local, las manifestacions fetas en altrás terras pels chors d'en Clavé no han sigut las manifestacions fermes y serenas del ver esperit catalá: més aviat ens han fet l'efecte d'una funció de desagravis, molt exposada a ésser vista pels d'allá com una senyal de por ó com un acte d'adulació. En quant als d'aquí, es indubtable que la gran massa del nostre poble ja s'ha fet càrrech de que han anat massa lluny en el camí de la galanteria.

Y aixó es de dordre, sobre tot per lo que perjudica a l'obra del gran Clavé, que inútilment s'empenya en empetitir certa gent.

Ab destí a la subscripció ab que s'arbitran fondos entre las donas catalanas pera regalar una bandera a la *Unió Catalanista*, hem rebut las cantitats següents, de las quals hem fet la oportuna entrega:

Suma anterior: Ptas. 29'50.

Maria Guinart y Peix, ptas. 0'25.—Josepha Fort y Vilarasau, 0'50.—Rosa Fort y Vilarasau, 0'50.—Mercé Fort y Pagés, 1.—Total: Ptas. 31'75.

Continúa oberta la subscripció.

Junt ab el darrer número del periódich *Euskalduna*, defensor de la nacionalitat basca, hem rebut un quadern contenint una conferencia llegida en els salons del Centre Basch el 27 del passat abril per son autor don Arthur Campión, y que porta per titl *La Personalitat Euskara en la Historia, el Derecho y la Literatura*.

En ella's defineix y's defensa l'individualisme euskar, parlantse de la innata tendència d'aquell poble a viure en petites agrupacions. Creu l'autor, aduint molt atinadas rahons, que'l modern socialisme es rebutjat pel veritable poble euskar. Demuestra que la vera democràcia ve del individualisme, encara qu'en altres temps, mal entenentho, se fes naixer d'ell el poder feudal.

Entre altrás cosas, fa notar l'autor la re-

pugnancia dels euskar a las quintas y a qualsevol forma de servey militar colectiu, contantse en cambi en sa historia molts guerriers indòmits que combateren sota estandarts d'Espanya y Fransa.

Aquesta obra fa honor a don Arthur Campión, que a major abundament demostra ab ella sas excelents qualitats d'escriptor.

La casa Modolell y Rius ha publicat unas postals hont hi campeja, sobria y elegantment decorat ab escuts catalans, el Pi de las Tres Brancas.

Ens ha sigut enviat el prospecte que pera'l proxim curs de 1901-1902 ha publicat el Col·legi de Sant Jordi, que ab tant de fruyt se dedica a la ensenyansa en català. Acompanya a aquest prospecte'l quadro de professors pera primera y segona ensenyansa y pera classes especials.

Hem rebut els cartells de las festas majors de la ciutat de Badalona y de la vila d'Alaró (Mallorca), que tindran lloch, a Badalona'ls dias 14, 15, 16 y 17 d'agost, y a Alaró'ls dias 15, 16, 17 y 18.

El Centre catalanista «Gent nova», de Badalona, d'acort ab la Junta Permanent de la Unió Catalanista, celebrarà a las quatre d'aquesta tarde, en el teatre Zorrilla de dita po-

blació, una festa de propaganda en que hi pendrán part distingits companys de causa.

El «Cançoner Català» ha publicat sa cançó desena, ó sia *La Pastorela*, en quina primera plana hi figura un hermós dibuix de l'Alexandre de Riquer.

Preu, 10 céntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Ha aparegut el primer número de *Llevant*, periòdich de propaganda catalanista, portaveu de l'agrupació democrática catalanista «Lo Trángul», domiciliada a la Barceloneta.

El nou periòdich apareix ple de fe y d'entussiasme, y no dubtém, per lo que diu en l'article de presentació, que sa campanya en pro de nostres ideals será fructuosa.

Al devant publica l'extracte del Programa de la *Unió Catalanista*, figurant en las demés planas articles remarcables d'en G. Estrany, Salvador Salat, Joseph M.ª Folch y Torres y altres.

Li doném una encaixada de germanor, desitjantli llarga vida pera bé de Catalunya.

S'han publicat els dos primers números del setmanari català *Baluart de Sitjes*, quina aparició tingué lloch ab motiu de la recent excursió a Sitjes del «Orfeó Català».

Hi establim el cambi.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
Mitj any.	4'50	»
Trimestre.	2'25	»
ÀLTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any..	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
atrassat, ab folletins.	40	»
sense folletins.	25	»